

PROVTAGNINGSSANVISNINGAR FÖR MISSBRUKSANALYSER I URIN

Att utsättas för provtagning för missbruksanalyser i urin upplevs av många som ett intrång i individens integritet. Det är därför viktigt att provtagningen medför minsta möjliga intrång samtidigt som provtagning och provhantering sker med största möjliga säkerhet. Eftersom medveten manipulation förekommer är det av stor vikt att provtagningsförfarandet är korrekt.

Urinprover som inte tagits under övervakning bör därför inte accepteras och skickas vidare till laboratoriet för analys.

Analys av missbruksmedel utförs i två steg. Avdelningen för Laboratoriemedicin utför screeninganalyserna. Om inte annat överenskommit med beställaren, skickas därefter positiva prover för verifiering. Ett obrutet rör (s.k. B-rör) lagras på laboratoriet i Östersund under två månader, då provet skickats för verifiering. På så sätt ges möjlighet för förnyad analys vid ifrågasatt resultat.

Screeningen är en preliminär analys där falskt positiva svar kan erhållas. Ett positivt screeningsvar måste därför konfirmeras med en verifierande metod. Prover för verifiering skickas till Laboratoriemedicin, Umeå.

Missbrukssubstanser mäts i urin, eftersom koncentrationen blir högre jämfört med i blod, och kan påvisas även en tid efter att ruset upphört.

Missbrukspreparat som analyseras av laboratoriet

Amfetaminer (Ecstasy m.fl. centralstimulerande aminer)

Bensodiazepiner

Cannabis

Kokain

Opiater (morfin, kodein, heroin, m.fl.)

Provtagning

Korrekt provtagning är absolut nödvändigt för att undvika manipulation av prover.

1. Reglerna och syftet med undersökningen måste vara genomgångna och godkända av den undersökte före provtagningstillfället.
2. Provlämnaren måste kunna legitimera sig (ID-kort, körkort, pass etc.)
3. Provlämnaren skall tvätta händerna före provtagningen.

4. Ytterkläder eller väskor skall inte tas med in i provtagningsutrymmet.
5. Provlämnaren får inte dricka före provtagningen.
6. Provlämningen skall vara övervakad.
7. Spolning av toalett och handfat får inte ske i samband med provtagningen.
8. Märk 2 vaccumrör för urin med etiketter från Cosmic, alternativt från en redan ifylld Laborationeremiss bassortiment (artnr 4215).
9. Fyll rören med urin med hjälp av överföringsstrået. Kork får inte tas av.

Provtagningsmaterial

6 mL vaccumrör för urin (artnr 16393) och överföringsstrå (artnr 16879) beställs från förrådet.

Minsta provvolym

Två rör à 6 mL räcker för både screening, verifiering och lagring. Vid positiv screening på prov som skickas för verifiering lagras ett rör på laboratoriet, det s.k. B-röret vid -20°C under två månader för förnyad analys på annat laboratorium vid ifrågasatt resultat.

Provets hållbarhet

Om provet inte transporteras omgående till laboratoriet för analys förvaras det i kyl. Vid förvaring längre tid än 5 dygn, fryses provet och hålls fryst under transporten till laboratoriet

Transportrutiner

Om provet skickas med post skall rören läggas i transporthylsa med absorberande material. Hylsa och remiss placeras i vadderad påse. Märk med "Undantaget medicinskt prov".

Om provet skickas med ordinarie laborietransport följs de vanliga rutinerna för prov- och remissortering.

Beställnings- och svarsrutiner

Missbruksanalyser i Urin beställs i Cosmic alternativt på Laborationeremiss bassortiment (artnr 4215). Svar på screeninganalysen lämnas elektroniskt eller, då beställaren inte har Cosmic, på skriftlig svarsrapport. Svar på verifieringsanalysen lämnas av det verifierande Laboratoriet till Laboratoriemedicin, Östersund som för in det i Cosmic.

Checklista för säker provtagning och provhantering vid drogtestning

- Utför identitetskontroll
- Upprätta dokument (remiss) för provtagning och analysbeställning
- Dokumentera uppgifter om sjukdom, aktuell medicinering och annat av intresse
- Märk provkärl med patientidentitet och datum (t.ex. med självhäftande streckkod)
- Undvik att provet manipuleras, t.ex. genom att
 - o ta provet i lämplig lokal utan rinnande vatten, eller plombera vattenkällor genom avstängning eller igen tejning
 - o ta bort tvål och andra rengöringsmedel från lokalen
 - o färga toalettvattnet blått
 - o låta provlämnaren tömma fickor och lämna väskor och onödiga kläder utanför lokalen
 - o vara observant på eventuella plåster och bandage
 - o låta provlämnaren tvätta händerna utanför lokalen
- Ta ett prov
 - o vid behov, t.ex. vid arbetsplatstestning, tas dubbelprov eller delas provet upp i delprover (s.k. A- och B-prov)
- Inspektera provet
 - o kontrollera urinprovets temperatur (ska vara 33–38°C)
 - o kontrollera volymen på urinprovet (minst 50 mL rekommenderas)
- Ta beslut om provet ska godkännas
- Dokumentera eventuella observationer vid provtagningen
- Provkärllet kan plomberas för att förhindra att provet manipuleras i efterhand
- Förvara provet under kyla i låst utrymme innan transport till laboratoriet

[Equalis | Provtagning, analytisk undersökning och svarsrapportering vid drogtestning i urin \(S015\)](#)